

Evropska
komisija

Kaj je Eurydice

V omrežju Eurydice proučujemo in poročamo o organiziranosti evropskih izobraževalnih sistemov in njihovem delovanju. Pripravljamo opise nacionalnih izobraževalnih sistemov, primerjalne študije o izbranih temah, kazalnike in statistike. Vse publikacije Eurydice objavimo na spletišču Eurydice, kjer so brezplačno dostopne, ali po naročilu brezplačno pošljemo tudi v tiskani obliki. Sodelavci Eurydice spodbujamo razumevanje, sodelovanje, zaupanje in mobilnost tako na evropski kot na mednarodni ravni. Omrežje sestavljajo nacionalne enote, ki delujejo v posameznih evropskih državah. Dejavnosti nacionalnih enot usmerja Izvršna agencija EU za izobraževanje, avdiovizualne vsebine in kulturo. Za več informacij obiščite <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

Celotna študija z naslovom

Financiranje šol v Evropi: mehanizmi, načini in merila javnega financiranja je v angleškem jeziku na voljo na spletni strani Eurydice http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/thematic_reports_en.php

Tiskane izvode poročila

naročite na:

eacea-eurydice@ec.europa.eu

Oseba za stike

Wim Vansteenkiste,

Komuniciranje in publikacije:

+32 2 299 50 58

Poudarki iz študije Eurydice

Financiranje šol v Evropi: mehanizmi, načini in merila javnega financiranja

Evropska komisija že več let poziva države članice, naj zavarujejo in spodbujajo dolgoročne naložbe v izobraževanje. Učinkovita in pravična razdelitev sredstev je prav tako ena izmed prednostnih političnih nalog. V današnjih gospodarskih razmerah so ti cilji še toliko bolj pomembni. Pričujoče poročilo, ki prihaja ob pravem času, omogoča podlago za razmislek o drugem cilju, učinkoviti in pravični razdelitvi sredstev. V njem obravnavamo strukturo mehanizmov financiranja ter merila in načine določanja višine sredstev, namenjenih izobraževanju na primarni in splošni sekundarni ravni (*). Zajema 27 od 28 držav članic EU ter Islandijo, Lihtenštajn, Norveško in Turčijo.

Sredstva zagotavljajo različne administrativne ravni, odvisno od namena porabe

Priprava celovitega pregleda tokov financiranja in specifičnih nalog različnih javnih oblasti, ki jih upravljajo, ni enostavna, delno zaradi posebnosti administrativnih in političnih razmer v posamezni državi ter splošnega načina delitve pristojnosti za financiranje med oblastmi. V poročilu delimo ravni oblasti na osrednjo oziroma najvišjo (pogosto je to kar nacionalna raven), regionalno in lokalno (ali vmesno) ter na raven šol.

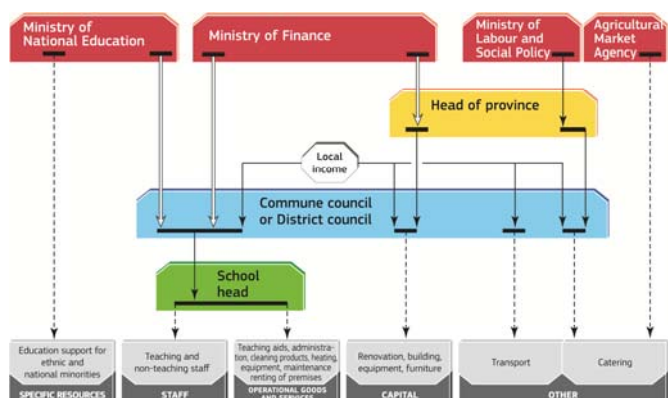
(* Opomba ur.: V Sloveniji se izobraževanje razvršča takole: osnovnošolsko izobraževanje od 1. do 6. razreda na primarno raven, od 7. do 9. razreda na nižjo sekundarno raven, srednješolsko izobraževanje na višjo sekundarno raven.

Izobraževanje
in usposabljanje

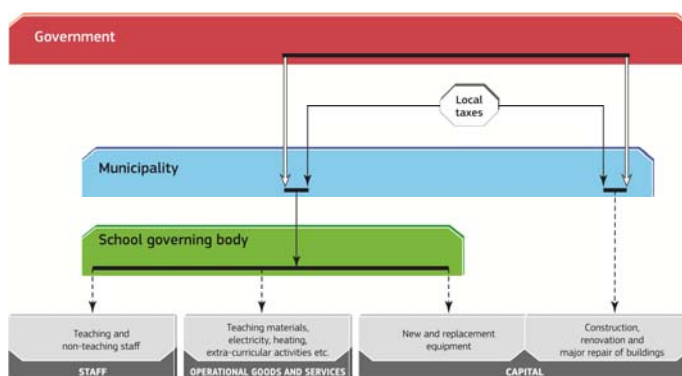
Pri nakazovanju denarja pogosto sodeluje več administrativnih ravni, odvisno od namena (za šolsko osebje, materialne stroške delovanja šol in investicijske stroške). Izdatki za osebje (zlasti za strokovne delavce) predstavljajo največji delež izdatkov v javnih šolah. Ministrstva na osrednji oziroma najvišji ravni v več kot dveh tretjinah držav nakazujejo sredstva za strokovne delavce neposredno šolam (na Irskem, v Španiji, na Hrvaškem, Cipru, Nizozemskem, Portugalskem in v Sloveniji) ali pa plačujejo plače učiteljev (v Belgiji, Nemčiji, Italiji, na Madžarskem, Malti in v Lihtenštajnu).

Po drugi strani pa so vmesne ravni oblasti (včasih več kot ena sama) bolj vključene v financiranje nepedagoških delavcev. V večini držav poteka financiranje materialnih stroškov in investicijskih izdatkov na dveh ali treh ravneh oblasti. Vendar pa obstajajo velike razlike med državami. To lepo prikazuje spodnja slika, na kateri primerjamo Poljsko in Švedsko. Na Poljskem sodeluje pri financiranju izobraževanja več različnih ravni oblasti s svojimi proračuni, vse do ravni šol, to je mnogo več kot na Švedskem.

Finančni tokovi pri financiranju javnih šol (primarnih in splošnih sekundarnih) – Poljska

Finančni tokovi pri financiranju javnih šol (primarnih in splošnih sekundarnih) – Švedska

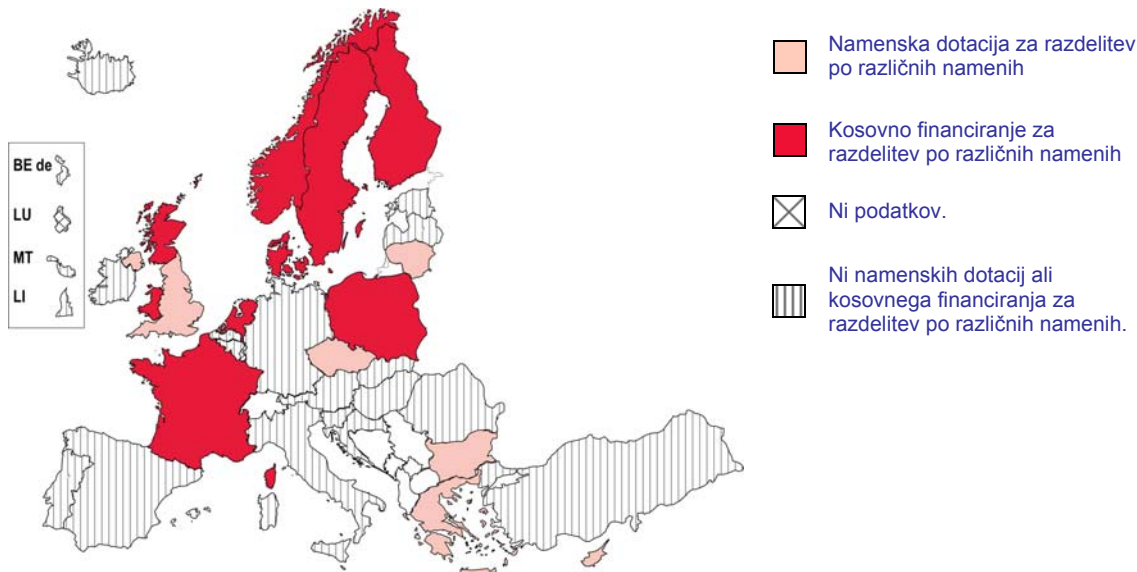
Vir: Eurydice.

Regionalne oziroma lokalne ravni oblasti sprejemajo politične odločitve o financiranju

V nekaterih primerih so regionalne oziroma lokalne oblasti pristojne za sprejemanje političnih odločitev o razporejanju finančnih sredstev, ki jih dobijo od osrednje oziroma najvišje ravni v enem kosu (kosovno financiranje). Finančna sredstva prejmejo za različne javne službe, na primer za zdravstvo, izobraževanje, rekreacijske zmogljivosti, v njihovi pristojnosti pa je, da sredstva ustrezno razdelijo. Glede na to, da so ta pavšalna sredstva namenjena več javnim službam, se lahko količina denarja, ki ga vmesne ravni oblasti namenijo za izobraževanje, zelo spreminja, odvisno od političnih prioritet ter socialno-ekonomskih in demografskih dejavnikov v neki regiji ali občini. Najvišje oblasti lahko regijam ali občinam dodelijo finančna

sredstva, namenjena samo za izobraževanje v obliki namenske dotacije, vendar za plačevanje več vrst stroškov v izobraževalnem sistemu (na primer za plačevanje materialnih stroškov šol ter za nepedagoške delavce), vmesne ravni oblasti pa imajo določene pristojnosti razdeljevanja sredstev za različne namene znotraj izobraževanja. V tem primeru se regije oziroma občine po lastni presoji odločajo, kako bodo sredstva za izobraževanje porabile za razne namene, kot na primer za učbenike ali za plače večjega števila tajnic. Čeprav to ni glavna tema tega poročila, je treba opozoriti, da lahko lokalne ali regionalne oblasti prispevajo k financiranju izobraževanja tudi iz lastnih prihodkov (davkov).

Države, v katerih regionalne oziroma lokalne oblasti dobijo sredstva za izobraževanje v obliki namenske dotacije ali sredstev v enem kosu in denar nato razdelijo za različne namene (za osebe, materialne stroške in investicijske stroške)

Vir: Eurydice.

Osrednje oziroma najvišje oblasti s pomočjo formule za financiranje določajo višino sredstev za pedagoške delavce ter za materialne stroške

Eden od izzivov, s katerimi se spopadajo šolske oblasti, je pravična in učinkovita dodelitev sredstev v skladu s potrebami šol. Šolske oblasti na osrednji oziroma najvišji ravni uporabljajo različne načine za določanje višine sredstev, ki jih dodeljujejo šolam. Pogosto se za določitev točne višine sredstev, ki naj bi jih šole prejele (financiranje na podlagi formule), uporablja splošno dogovorjeno pravilo, povezano s predhodno opredeljenim merilom. Na ta način se običajno določa višina sredstev za pedagoško osebje ter materialne

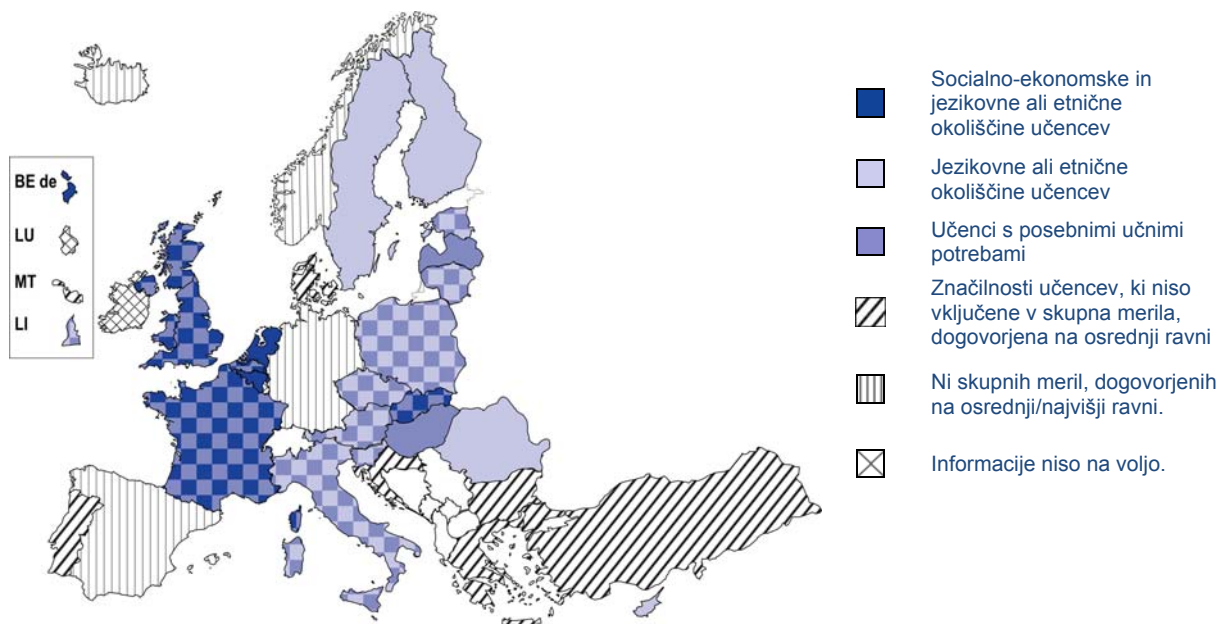
stroške. Nasprotno pa v večini držav osrednje oziroma najvišje oblasti določajo višino sredstev za investicijske stroške na podlagi ocene potreb ali v skladu s proračunskimi postopki. Razlog za to je lahko dejstvo, da se sredstva, potrebna za te storitve, spreminjajo glede na specifične okoliščine šole. Razlika je, na primer, ali bodo sredstva namenjena za obnovo šole ali za izgradnjo nove šole. Kot je pokazala nedavna finančna kriza, se financiranje investicij v šolstvu prilagaja tudi trenutnemu stanju gospodarstva.

Pri določanju višine sredstev za plače zaposlenih približno dve tretjini držav upošteva razlike med šolami ali področji

V poročilu ugotavljamo, da v vseh državah osrednje oziroma najvišje oblasti uporabljajo sklop merljivih kriterijev za določanje višine sredstev za plače osebja, ki jih dodelijo bodisi šolam neposredno ali regionalnim oziroma občinskim oblastem. V približno polovici izobraževalnih sistemov, v katerih vmesna raven oblasti prav tako določa višino sredstev za plače zaposlenih na šolah, se uporabljajo enotna merila, ki jih opredeli osrednja oziroma najvišja oblast. V vseh teh sistemih se pri določitvi višine sredstev, ki jih bodo šole prejele, upošteva število učencev ali zaposlenih na šoli. V večini primerov pa se upoštevajo tudi značilnosti posamezne šole ali učencev, kar omogoča diferencirano financiranje.

Na splošno je mogoče reči, da večina držav uporablja merila, ki pripomorejo k zmanjševanju razlik med šolami ali področji in s tem zagotavljajo enake možnosti za vse učence. Kot je razvidno s spodnjega zemljevida, se v številnih državah upoštevajo jezikovne ali etnične okoliščine učencev. Poleg sredstev, dodeljenih na podlagi skupnih meril, in dogovorjenih na osrednji ravni, lahko šole zaprosijo tudi za posebna sredstva za izpolnjevanje dodatnih potreb učencev. Opozoriti je treba, da lahko v nekaterih sistemih vmesne ravni oblasti same izberejo merila, ki jih bodo uporabljale, vendar tega v poročilu nismo posebej prikazali.

Značilnosti učencev, upoštevane pri določitvi višine sredstev za pedagoške in nepedagoške delavce v primarnem in splošnem sekundarnem izobraževanju, 2013/14

Vir: Eurydice.

Celotna študija z naslovom *Financiranje šol v Evropi: mehanizmi, načini in merila javnega financiranja* je v angleškem jeziku na voljo na spletni strani Eurydice:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/thematic_reports_en.php

Dodatne informacije najdete na:

Funding of Education in Europe 2000-2012: The Impact of the Economic Crisis

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/147EN.pdf

Teachers and School Heads Salaries and Allowances in Europe, 2012/13

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/facts_and_figures/salaries.pdf

National Sheets on Education Budgets in Europe, 2013

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/facts_and_figures/National_Budgets.pdf

Focus on: Education budgets at a time of crisis: How much can make a difference?

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/focus-on/education_budget_crisis_en.php

Eurypedia: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurypedia_en.php